

Pravilnik o kvalitetu čaja, biljnog čaja i njihovih proizvoda

("Sl. glasnik RS", br. 4/2012)

SADRŽAJ

I Uvodne odredbe

Član 1

Ovim pravilnikom bliže se propisuju uslovi u pogledu kvaliteta čaja, biljnog čaja i njihovih proizvoda koji moraju da budu ispunjeni u proizvodnji i prometu upakovanog gotovog proizvoda, i to za klasifikaciju, kategorizaciju i naziv; fizička, hemijska, fizičko-hemijska i senzorska svojstva, kao i sastav; metode uzimanja uzoraka i ispitivanje kvaliteta; pakovanje i deklarisanje; dodatne zahteve za označavanje proizvoda.

Član 2

Proizvodi od čaja, odnosno biljnog čaja, u smislu ovog pravilnika su:

- 1) instant-čaj, odnosno biljni instant-čaj;
- 2) čaj bez kofeina.

Član 3

Odredbe ovog pravilnika ne odnose se na biljne sirovine u prometu, na čajeve koji spadaju u kategoriju dijetetskih proizvoda i tradicionalnih biljnih lekova, na dozvoljena odstupanja stvarnih količina od označenih nazivnih količina za prethodno upakovani čaj, biljni čaj i njihove proizvode, kao i na postupak ispitivanja stvarnog odstupanja od označene, odnosno deklarisanе nazivne mase ili zapremine.

Član 4

Pojedini izrazi upotrebljeni u ovom pravilniku imaju sledeće značenje:

- 1) čaj jesu osušeni lisni pupoljci i mladi izdanci varijeteta biljne vrste *Camellia sinensis* L. (sinonim *Thea sinensis* L), familija Theaceae, tretirani odgovarajućim postupcima (maceracija, aeracija, sušenje), od kojih se na uobičajen način može pripremiti napitak;
- 2) biljni čaj jeste ujednačeno usitnjen i osušen deo biljke (plod ili delovi ploda, seme, cvet, delovi cveta, list, herba, stabljika, kora, koren, rizom, vreže ili krtola) od kojih se na uobičajen način može pripremiti napitak, a u koji spadaju voćni čaj i mešavina biljnog čaja;
- 3) voćni čaj jeste mešavina biljnog čaja koja sadrži više od 50% usitnjenih suvih delova divljeg ili gajenog voća;
- 4) mešavina biljnog čaja jeste homogena mešavina dva ili više biljna čaja;
- 5) instant-čaj, odnosno biljni instant-čaj jeste proizvod koji se dobija ekstrakcijom čaja, odnosno biljnog čaja od koga se napitak priprema direktnim rastvaranjem u toploj ili hladnoj vodi, a može biti u čvrstom ili tečnom stanju;
- 6) instant-čaj u čvrstom stanju jeste suvi ekstrakt određenog dela biljke kojem se mogu dodati aditivi u skladu sa propisom kojim se uređuje kvalitet i upotreba aditiva i aroma u hrani;
- 7) biljni instant-čaj u čvrstom stanju jeste suvi ekstrakt određenog dela biljke, odnosno mešavina dva ili

više suva ekstrakta različitih biljaka, kojima se mogu dodati aditivi u skladu sa propisom kojim se uređuje kvalitet i upotreba aditiva i aroma u hrani;

8) instant-čaj u tečnom stanju jeste tečni ekstrakt ili tinktura određenog dela biljke;

9) biljni instant-čaj u tečnom stanju jeste tečni ekstrakt ili tinktura određenog dela biljke, odnosno mešavina dva ili više tečna ekstrakta ili tinkture različitih biljaka;

10) aromatizovani čaj, odnosno aromatizovani biljni čaj i njihovi proizvodi jesu čaj, odnosno biljni čaj i njihovi proizvodi sa istaknutim podatkom o vrsti čaja, odnosno biljnog čaja, odnosno njihovih proizvoda koji se stavljaju u promet kao čaj, odnosno biljni čaj, odnosno njihovi proizvodi kojima su dodate prirodne arome ili druge odgovarajuće arome u skladu sa propisom kojim se uređuje kvalitet i upotreba aditiva i aroma u hrani.

Član 5

Pre početka proizvodnje, proizvođač donosi proizvođačku specifikaciju za gotove proizvode iz člana 1. ovog pravilnika, u skladu sa zakonom kojim se uređuje bezbednost hrane.

Proizvođačka specifikacija iz stava 1. ovog člana sadrži evidencioni broj, datum donošenja, naziv proizvoda i trgovačko ime, ako ga proizvod ima, kratak opis tehnološkog postupka proizvodnje, osnovne zahteve kvaliteta, izveštaj o izvršenom ispitivanju zdravstvene ispravnosti i kvaliteta (fizička, hemijska i senzorska svojstva), datum početka proizvodnje, kao i podatke iz deklaracije, u skladu sa zakonom kojim se uređuje bezbednost hrane.

II Uslovi u pogledu kvaliteta proizvoda

1. Klasifikacija, kategorizacija, naziv, fizička, hemijska, fizičko-hemijska i senzorska svojstva, kao i sastav proizvoda

a) Čaj

Član 6

Prema načinu proizvodnje, čaj se klasifikuje i stavlja u promet kao:

- 1) crni čaj (fermentisan čaj);
- 2) zeleni čaj (nefermentisan čaj);
- 3) ulong čaj (polufermentisan čaj).

Ako se u proizvodnji koriste delovi potpuno razvijenog lista grma čaja, takav čaj se stavlja u promet pod nazivom "lomljeni čaj".

Član 7

Čaj, aromatizovani čaj i čaj bez kofeina prema kvalitetu klasifikuje se i stavlja u promet kao:

- 1) čaj I kvaliteta, koji ne sadrži više od 15% m/m drugih delova deklarisanе biljne sirovine;
- 2) čaj II kvaliteta, koji ne sadrži više od 30% m/m drugih delova deklarisanе biljne sirovine.

Član 8

Čaj koji se stavlja u promet mora u pogledu kvaliteta da ispunjava sledeće uslove:

- 1) da ne sadrži pokvareno ili plesnivo lišće, čajnu prašinu ili čajne otpatke slepljene lepljivim materijama ili formirane na drugi način;
- 2) da ne sadrži strane primese biljnog porekla ili materije drugog porekla, dodate radi povećanja mase;
- 3) da nije prethodno ekstrahovan, osim čaja bez kofeina;
- 4) da nema izmenjen izgled;
- 5) da sadrži najviše do 30% m/m peteljki i čajnih grančica, s tim što se pri određivanju količine peteljki i grančica ne uzimaju u obzir lisne žilice (sa ostatkom ili bez ostatka liske);

- 6) da sadrži najviše 1% delova drugih biljaka koje ne mogu biti identifikovane vizuelnim pregledom ili lupom;
- 7) da sadrži najviše 15% nediferenciranih i sprášenih delova (čestice čija je najveća dimenzija manja od 0,75 m/m);
- 8) da sadrži najmanje 32% m/m vodenog ekstrakta;
- 9) da sadrži od 4% do 8% m/m ukupnog pepela;
- 10) da sadrži do 12% m/m vlage;
- 11) da sadrži najmanje 1% m/m kofeina, osim čaja bez kofeina.

Član 9

Pod nazivom čaj bez kofeina, uz isticanje podataka o vrsti čaja prema načinu proizvodnje (npr. “crni čaj bez kofeina”), stavlja se u promet čaj kod koga je odgovarajućim tehnološkim postupcima izvršena ekstrakcija kofeina, tako da finalni proizvod ne sadrži više od 0,4% ovog sastojka.

b) Biljni čaj

Član 10

Biljni čaj, osim ako nije drukčije propisano u Prilogu – Dozvoljene vrednosti u pogledu sadržaja vlage, ukupnog pepela, ekstrakta i stranih primesa, kao i neka specifična ispitivanja za biljne čajeve, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (u daljem tekstu: Prilog), kao i aromatizovani biljni čaj, prema kvalitetu klasifikuje se i stavlja u promet kao:

- 1) čaj I kvaliteta, koji ne sadrži više od 15% m/m drugih delova deklarisanе biljne sirovine;
- 2) čaj II kvaliteta, koji ne sadrži više od 30% m/m drugih delova deklarisanе biljne sirovine.

Član 11

Biljni čaj u pogledu kvaliteta treba da ispunjava uslove koji su dati u Prilogu ovog pravilnika.

Biljni čaj i njegovi proizvodi koji nisu navedeni u Prilogu ovog pravilnika, u pogledu kvaliteta treba da ispunjavaju sledeće uslove:

- 1) po izgledu, mirisu i ukusu treba da odgovaraju sirovini koja je deklarisanа;
- 2) mešavina biljnog čaja treba da predstavlja mešavinu ravnomerno raspoređenih pojedinačnih sastojaka;
- 3) treba da sadrže najviše 15% sprášenih delova (čestice čija je najveća dimenzija manja od 0,75 m/m);
- 4) treba da sadrže najviše 1% delova drugih biljaka koji se ne deklariraju;
- 5) treba da sadrže najviše 12% vlage;
- 6) treba da sadrže najviše 10% ukupnog pepela.

Član 12

Biljni čaj stavlja se u promet pod nazivom “čaj od...”, pri čemu se navodi ime biljke na srpskom jeziku sa jasno naznačenim delom biljke koji je upotrebljen pri proizvodnji (“čaj od cveta kamilice”, “čaj od lista nane” i sl.).

Deklaracija biljnog čaja može da sadrži i latinski naziv biljke, kao i zaštićeno ili trgovačko ime biljnog čaja.

v) Instant-čaj, odnosno biljni instant-čaj

Član 13

Instant-čaj, odnosno biljni instant-čaj u čvrstom stanju u pogledu kvaliteta treba da ispunjava sledeće uslove:

- 1) da miris i ukus odgovaraju sirovini od koje su proizvedeni;
- 2) da sadržaj vlage nije veći od 8% m/m;

3) da je rastvorljivost u vodi najmanje 95%.

Član 14

Tečni instant-čaj, odnosno tečni biljni instant-čaj u pogledu kvaliteta treba da ispunjava sledeće uslove:

- 1) da miris i ukus odgovaraju sirovini od koje su proizvedeni;
 - 2) da sadržaj etanola nije veći od 70% v/v;
 - 3) da sadržaj metanola i 2-propanola nije veći od 0,05% v/v.
- g) Aromatizovani čaj, odnosno aromatizovani biljni čaj i njihovi proizvodi

Član 15

Čaj, odnosno biljni čaj i njihovi proizvodi mogu biti aromatizovani.

Čaj kome je dodata prirodna aroma, odnosno delovi drugih biljaka (kora pomorandže, kora cimeta, cvet jasmina i sl.) je prirodno aromatizovani čaj.

Aromatizovani čaj, odnosno aromatizovani biljni čaj i njihovi proizvodi stavljaju se u promet kao čaj, odnosno biljni čaj i njihovi proizvodi kojima su dodate odgovarajuće arome u skladu sa propisom kojim se uređuje kvalitet i upotreba aditiva i aroma u hrani (“zeleni čaj sa aromom limuna”, “mešavina biljnog čaja sa aromom cimeta” i sl.).

2. Metode uzimanja uzoraka i ispitivanje kvaliteta, pakovanje i deklarisanje i dodatni zahtevi za označavanje proizvoda

Član 16

Način uzimanja uzoraka, određivanje pepela, kofeina i sirove celuloze utvrđuju se u skladu sa sledećim standardima:

- 1) SRPS ISO 1839:1995 – Čaj – Uzimanje uzoraka;
- 2) SRPS ISO 10727:1996 – Čaj i instant-čaj u čvrstom obliku – Određivanje sadržaja kofeina – Metoda tečne hromatografije visoke performanse;
- 3) SRPS ISO 5498:1996, Poljoprivredno prehrambeni proizvodi – Određivanje sadržaja sirove celuloze – Opšta metoda.

Određivanje vlage, pepela, sadržaja etanola, sadržaja 2-propanola i metanola, kao i ostala specifična ispitivanja utvrđuju se u skladu sa V. Jugoslovenskom farmakopejom.

Član 17

Gotovi proizvodi iz člana 1. ovog pravilnika:

- 1) stavljaju se u promet isključivo u originalnom pakovanju kojim se obezbeđuje očuvanje kvaliteta do momenta otvaranja u roku upotrebe;
- 2) treba da imaju deklaraciju u skladu sa propisom kojim se uređuje deklarisanje i označavanje upakovanih namirnica, odnosno hrane;
- 3) čuvaju se na suvom i hladnom mestu, bez izlaganja sunčevoj svetlosti, vlazi i velikoj promeni temperature i ne mogu da stoje blizu proizvoda čiji miris mogu da apsorbuju;
- 4) koji su upakovani u podeljena, jednodozna pakovanja (filter kesice) u takvom pakovanju treba da sadrže čestice veličine od 0,75 do 2 mm.

Član 18

Udeo svakog pojedinačnog sastojka u mešavini biljnog čaja koji je u deklaraciji izražen u procentima može da odstupa, a dozvoljena odstupanja svakog pojedinačnog sastojka data su u Tabeli 1.

Tabela 1. Dozvoljeno odstupanje pojedinačnog sastojka u mešavini biljnog čaja

Redni broj	Udeo pojedinačnog sastojka	Dozvoljeno odstupanje
------------	----------------------------	-----------------------

1.	do 5%	±40%
2.	više od 5% do 10%	±35%
3.	više od 10% do 50%	±25%
4.	više od 50%	±20%

Dozvoljeno odstupanje svakog pojedinačnog sastojka iz stava 1. ovog člana utvrđuje se na osnovu uzorka od 20 nasumice uzetih originalnih pakovanja (filter kesica ili drugo pojedinačno pakovanje), a smatra se da se radi o dozvoljenom odstupanju ako je minimum 18 uzoraka tog sastojka u granicama dozvoljenog odstupanja navedenog u Tabeli 1.

III Završne odredbe

Član 19

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o kvalitetu i drugim zahtevima za čaj, biljni čaj i instant-čaj (“Službeni list SCG”, broj 51/05).

Član 20

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u “Službenom glasniku Republike Srbije”.